

Received: 8 October 2018
Revised: 28 November 2018
Accepted: 10 December 2018
Published: 30 December 2018

LIABILITY OF A LAWYER AND A LEGAL ADVISER FOR BREACHING PRINCIPLES OF PROFESSIONAL ETHICS

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ADWOKATA I RADCY PRAWNEGO ZA NARUSZENIE ZASAD ETYKI ZAWODOWEJ

Anna Chochowska

PhD, Wydział Nauk Społecznych i Humanistycznych,
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4146-9951>

* *Corresponding author*: e-mail: anna_chpwsz@op.pl

Abstract:

Practicing the profession of a lawyer involves the need to comply not only with legal norms, but also with ethical standards. These norms included in the framework of ethical codes set the desired pattern of behavior of a legal practitioner. In the case of different types of dilemmas, they indicate the right way to proceed. Attorneys are required, which is understandable in order to protect the broadly understood public interest, to comply with the highest ethical and moral standards. This article presents the essence and importance of the institution of disciplinary responsibility in ensuring the proper performance of the profession. In addition, it indicates disciplinary offenses that may result in the initiation of disciplinary proceedings against a lawyer and types of disciplinary penalties.

Keywords: ethics, lawyer, attorney-at-law, liability, ethical standards

Streszczenie:

Wykonywanie zawodu adwokata lub radcy prawnego wiąże się z koniecznością przestrzegania nie tylko norm prawnych, ale także norm etycznych. Normy te ujęte w ramy kodeksów etycznych wytyczają pożądany wzorzec zachowania się osoby wykonującej zawód prawniczy. W przypadku zaistnienia różnego rodzaju dylematów wskazują zaś właściwą drogę postępowania. Od adwokatów i radców prawnych wymaga się, co jest zrozumiałe dla zabezpieczenia

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej.
International Journal of Legal Studies, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

szeroko rozumianego interesu publicznego, przestrzegania najwyższych standardów etycznych i moralnych. Niniejszy artykuł prezentuje istotę i znaczenie instytucji odpowiedzialności dyscyplinarnej w zapewnieniu należytego wykonywania zawodu. Ponadto wskazuje przewinienia dyscyplinarne, które mogą skutkować wszczęciem postępowania dyscyplinarnego wobec adwokata czy radcy prawnego oraz rodzaje kar dyscyplinarnych.

Słowa kluczowe: etyka, prawnik, adwokat, odpowiedzialność, standardy etyczne

Główny zarys problemu i jego związku z ważnymi kwestiami naukowymi i praktycznymi. Analiza najnowszych badań, aktów prawnych i literatury przedmiotu, w których podjęto omówienie podjętej problematyki

Zawody adwokata oraz radcy prawnego należą do grupy zawodów zaufania publicznego. Pojęcie zawodu zaufania publicznego nie zostało zdefiniowane w polskim ustawodawstwie (Por. Izbebski H., Skuczyński P., 2006, s. 50). Brak legalnej definicji tego pojęcia próbuje wypełnić doktryna prawa. Jednakże, jak do tej pory, nie udało się wypracować jednolitej definicji pojęcia zawodu zaufania publicznego. Niektórzy autorzy utożsamiają zawody zaufania publicznego z tzw. wolnymi zawodami (Kulesza M., 2002, s. 25-26), inni podkreślają, że nie można mówić o tożsamości terminów „zawód zaufania publicznego” i „wolny zawód” ustawodawstwie (Izbebski H., Skuczyński P., 2006, s. 46-48). W literaturze wskazuje się, że zawód zaufania publicznego cechuje się następującymi wyróżnikami: po pierwsze - jest wykonywany przez osoby mające kwalifikacje określone w przepisach właściwych dla danego zawodu; po drugie - jest wykonywany w formach określonych w przepisach właściwych dla danego zawodu; po trzecie - wiąże się z przynależnością do samorządu zawodowego; po czwarte - tworzy szczególną więź zaufania między osobą wykonującą zawód i świadczącą usługi na rzecz klienta a klientem; po piąte - wiąże się z dostępem do informacji dotyczących sfery prywatności osoby fizycznej lub tajemnicy przedsiębiorcy; po szóste - gwarantuje, że informacje uzyskane przez wykonującego zawód stanowią, w zakresie wynikającym z przepisów właściwych dla danego zawodu, tajemnicę zawodową, której ujawnienie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w przepisach ustawowych; po siódme - posiada zasady etyczne jego wykonywania (Mazur Ł., 2007).

Osoby wykonujące zawody zaufania publicznego powinny więc cieszyć się w opinii społeczeństwa nieposzlakowaną opinią i dużym zaufaniem społecznym, gdyż ich działania wiążą się ściśle z realizacją interesu publicznego. Zasady wykonywania zawodów prawniczych określone zostały w odpowiednich regulacjach prawnych rangi ustawowej. Jednakże doniosłą rolę w tym obszarze przypisuje się normom

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

etycznym, ustalonym przez właściwe korporacje zawodowe w formie kodeksów etycznych (tzw. etykach zawodowych). E. Ura zauważa, że tego typu kodeksy ustanawiane są szczególnie dla tych grup zawodowych, które wykonują zadania o szczególnym dla państwa i jego obywateli znaczeniu (Ura E., 2004, s. 188). Na istotną rolę norm o charakterze deontologicznym, jakie zawarte są w kodeksach etycznych w kształtowaniu pożądanых postaw osób wykonujących zawody zaufania publicznego wskazują też H. Izdebski oraz P. Skuczyński, podkreślając iż „Kodeksy etyczne odgrywają dużą rolę zwłaszcza w zawodach, których wykonywanie łączy się z dysponowaniem i ochroną zasobów i dóbr mających duże znaczenie ogólnospołeczne” (Izdebski H., Skuczyński P., 2006, s. 24).

Ustanowienie norm etycznych wywiera pozytywny wpływ na jakość zadań, wykonywanych przez osoby wykonujące zawody zaufania publicznego. W tym miejscu należy przytoczyć tezę M. Środy, która słusznie twierdzi, że „etyka zawodowa ułatwia wykonywanie zawodu, wpływa na jego prestiż, pomaga w rozwiązywaniu konfliktów, przyspiesza podejmowanie decyzji, daje wskazówki obyczajowe i dotyczące perfekcjonizmu zawodowego, zakreśla i uzasadnia granice odstępstwa od norm powszechnych, nakazuje

w pewnych wypadkach traktować obowiązki ogólnie uznane za nadzwyczajne jako podstawowe” (Środa M., 1995, s. 11). Jednocześnie, dla tych grup zawodowych, dla których przepisy rangi ustawowej przewidują istnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej, naruszenie zasad etyki może być podstawą do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Zasady etyczne obowiązujące adwokatów zostały uchwalone przez Naczelną Radę Adwokacką w postaci Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) w dniu 10 października 1998 r. uchwałą nr 2/XVIII/98. Aktualnie Kodeks ten obowiązuje ze zmianami wprowadzonymi następującymi uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej: nr 32/2005 z 19 listopada 2005 r., nr 33/2011 – 54/2011 z dnia 19 listopada 2011 r. oraz uchwałą 64/2016 z dnia 25 czerwca 2016 r. Postanowienia zawarte w w/w Zbiorze Zasad Etycznych definiują niektóre niesprecyzowane przez ustawodawcę pojęcia, jak np. „naruszenie godności zawodu adwokackiego”, rozumianego jako zachowanie mogące poniżyć adwokata w opinii publicznej, bądź nadwyrężające zaufanie do wykonywanego zawodu, a także określają wzorce pożądanых zachowań adwokata. Jednocześnie ustanawiają obowiązek przestrzegania norm etycznych oraz strzeżenia godności zawodu pod rygorem odpowiedzialności dyscyplinarnej.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej.
International Journal of Legal Studies, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

Z kolei radców prawnych obowiązują normy etyczne zawarte w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego uchwalonym uchwałą nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. Normy zawarte w w/w Kodeksie, podobnie jak w przypadku Kodeksu Etyki adwokackiej, definiują używane w Kodeksie pojęcia, wskazują wzorzec postępowania radcy prawnego, nakazują przestrzeganie zawartych w nim zasad, a jednocześnie podkreślają możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadku naruszenia norm etycznych. Cel ustanowienia Kodeksu zawarty został w preambule, w której m. in. stwierdza się, że „(...) Zawód radcy prawnego podlegający ochronie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi jedną z gwarancji poszanowania prawa. Jest to zawód zaufania publicznego respektujący ideały i obowiązki etyczne ukształtowane w toku jego wykonywania. Zdefiniowanie reguł postępowania w życiu zawodowym i samorządowym przyczynia się do godnego i uczciwego wykonywania zawodu radcy prawnego”.

Prezentacja przeprowadzonej analizy. Dyskusja Pojęcie i istota odpowiedzialności dyscyplinarnej

Odpowiedzialność dyscyplinarna jest swoistym rodzajem odpowiedzialności, która przewiduje sankcję (czyli dolegliwość) w przypadku naruszenia normy prawnej lub normy etycznej. W doktrynie prawa odpowiedzialność dyscyplinarną traktuje się „jako swoistą instytucję prawną dyscyplinowania i samokontroli wyodrębnionych organizacyjnie i prawnie grup społecznych ze względu na specyfikę realizowanych przez nie celów i warunki ich działania oraz wynikającą stąd potrzebę zróżnicowania wymagań w zakresie standardów zawodowych lub etycznych, jakie są stawiane uczestnikom danej grupy” (Kozielewicz W., 2016, LEX). Z pewnością odpowiedzialność dyscyplinarna zabezpiecza i sankcjonuje należyte wykonywanie obowiązków przez grupy zawodowe dla których jest ustanowiona. Jej istnienie „służyć ma zapewnieniu należytego, wysokiego poziomu wykonywania wskazanych zawodów, co istotne jest zarówno dla państwa, jak i całego społeczeństwa” (Duniewska Z., Stahl M., 2013, LEX).

Zarówno w literaturze prawa, jak i orzecznictwie sądowym podkreśla się, że istnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej uzasadnia się charakterem stosunków, których dotyczy ten rodzaj odpowiedzialności prawnej. Jednocześnie wskazuje się, że podstawą istnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej jest przekonanie o zasadności pozostawienia pewnych spraw związanych z działalnością określonego środowiska do rozpatrzenia temu środowisku. Stanowisko takie uzasadniane jest przekonaniem, iż

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

przedstawiciele tych środowisk nie tylko doskonale znają specyfikę danego zawodu, ale przede wszystkim mogą stosować wobec swoich członków najbardziej efektywne i skuteczne sankcje za popełniane przewinienia dyscyplinarne (Kozielewicz W., 2016, LEX).

W tym miejscu należy też przedstawić poglądy judykatury związane z ustanowieniem dla niektórych zawodów instytucji odpowiedzialności dyscyplinarnej. Trybunał Konstytucyjny uzasadnia potrzebę istnienia tego rodzaju odpowiedzialności specyfiką wykonywanego zawodu. Dla przykładu w jednym z wyroków Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „w wypadku niektórych grup zawodowych spełniających ważne z punktu widzenia interesu publicznego role w państwie konieczne jest określenie szczególnego trybu dyscyplinowania członków korporacji, w ramach której działają, gdy ich zachowanie uchybia obowiązkom lub godności wykonywanego zawodu. Odpowiedzialność taka stanowi swoistą dolegliwość, ponieważ osoby te, niezależnie od odpowiedzialności karnej (jeżeli czyn wypełnia znamiona przestępstwa), podlegają także odpowiedzialności za czyny niemające znamion przestępstw, a które uchybiają godności lub regułom wykonywania zawodu” (Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001 r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48). Co więcej, Trybunał Konstytucyjny uzasadnia istnienie odpowiedzialności dyscyplinarnej społeczną rolą grupy zawodowej, charakterem zadań oraz związanych z jej działalnością oczekiwaniami i publicznym zaufaniem, jakim jest obdarzona. Jednocześnie, zdaniem Trybunału, konstrukcja odpowiedzialności dyscyplinarnej przyczynia się do przeciwdziałania niewłaściwych zachowań, które mogłyby pozbawić wiarygodności w oczach opinii publicznej, co ma szczególne znaczenie, gdy chodzi o autorytet instytucji użyteczności publicznej (Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48).

Należy podkreślić, że odpowiedzialność dyscyplinarna jest niezależna od innych rodzajów odpowiedzialności prawnej (np. cywilnej, karnej). Oznacza to, że za ten sam czyn może dotyczyć się kilka niezależnych postępowań.

Odpowiedzialność dyscyplinarna a naruszenie zasad etyki

Podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej stanowią tzw. przewinienia dyscyplinarne, które zostały określone w poszczególnych ustawach korporacyjnych. Zgodnie z poglądami doktryny przewinieniem dyscyplinarnym adwokata (lub aplikanta adwokackiego) jest „każdy zindywidualizowany, zawiniony (umyślnie lub nieumyślnie) i dyscyplinarnie bezprawny czyn popełniony przez działanie lub zaniechanie podczas i w ramach wykonywania zadań wynikających z prawa o adwokaturze. Ponadto prze-

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

winienie dyscyplinarne to także wszelkie zachowania, które wiążą się z negatywną społeczną oceną wizerunku zawodu adwokata (aplikanta adwokackiego)” (Ceglar-ska-Piłat K., Zbrojewska M., 2006, LEX).

W stosunku do adwokatów podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej stanowi art. 80 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze - dalej u.p.o.a. (Tekst jedn. Dz.U z 2017 r., poz. 2368), który ustanawia cztery grupy przewinień dyscyplinar-nych:

- 1) postępowanie sprzeczne z prawem,
- 2) postępowanie sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu
- 3) naruszenie obowiązków zawodowych
- 4) niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia.

Spośród wymienionych wyżej grup przewinień dyscyplinarnych najtrudniejsze do jednoznacznego sprecyzowania, jest wskazanie zachowań, które mogą być sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu. Oczywiście w tym miejscu należy zauważyć, że przyjęte przez ustawodawcę przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej w analizowanej materii, zostały dookreślone w kodeksie etycznym uchwalonym przez samorząd adwokacki. Zatem, ustalenie czy dany czyn można uznać za delikt dyscyplinar-ny jeśli dotyczy naruszenia zasad etyki lub godności zawodu wymaga dokład-nej analizy obowiązujących zasad etycznych oraz orzecznictwa dyscyplinarnego. Trzeba podkreślić, że materia ta z uwagi na kontekst aksjologiczny może być niekie-dy trudna do jednoznacznego zdefiniowania i często wiąże się z subiektywną inter-pretacją określonego zachowania. Niemniej jednak, dokładne wskazanie w kodek-sach etycznych pożądanego wzorca zachowań adwokata przyczynia się do zwiększe-nia obiektywizmu przy ocenie określonego czynu popełnionego przez osobę wyko-nującą ten zawód.

Katalog kar dyscyplinarnych orzekanych wobec adwokata został określony w art. 81 u.p.o.a. Do tych kar ustawodawca zalicza: upomnienie, nagane, karę pieniężną, zawieszenie w czynnościach zawodowych na czas od trzech miesięcy do pięciu lat, wydalenie z adwokatury.

Warto też zaznaczyć, że – zgodnie z art. 85 ust. 1 u.p.o.a – za przewinienie mniej-szej wagi albo, gdy w świetle okoliczności sprawy będzie to wystarczający środek dyscyplinujący adwokata bez potrzeby wymierzenia kary dyscyplinarnej, dziekan okręgowej rady adwokackiej na wniosek rzecznika dyscyplinarnego, może poprze-stać na udzieleniu upomnienia dziekańskiego adwokatowi.

Z kolei w odniesieniu do radców prawnych zastosowanie w tej materii znajdują regu-lacje zawarte w rozdziale 6 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych - dalej

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

u.o.r.p. (Tekst jedn. Dz.U z 2017 r., poz. 1870). Art. 64 u.o.r.p. wskazuje delikty dyscyplinarne, za które radcowie prawni podlegają odpowiedzialności. Podstawy odpowiedzialności, a także kary dyscyplinarne przewidziane wobec radców prawnych, są podobne, jak w przypadku adwokatów.

Analizując regulacje poszczególnych ustaw korporacyjnych można postawić tezę, że wykonywanie obowiązków zawodowych zgodnie z zasadami etyki zawodowej stanowi ważny wymóg stawiany adwokatom i radcom prawnym. Nieprzestrzeganie zasad etyki zawodowej stanowi jeden z tzw. deliktów dyscyplinarnych, co oznacza, że adwokaci czy radcowie prawni w przypadku przekroczenia norm zawartych w obowiązujących ich kodeksach etycznych mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej. W tym miejscu pojawia się pytanie, czy nieprzestrzeganie zasad etyki zawodowej może stanowić samoistną podstawę odpowiedzialności?

Dokonując analizy poglądów doktryny prawa, a także przeglądu orzecznictwa sądów powszechnych należy na to pytanie odpowiedzieć przecząco. W wyroku z dnia 15 lipca 2010 r. Sąd Najwyższy uznał, że „materiałnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi być oparta w przepisie rangi ustawowej, a jedynie ewentualnie uzupełniona o przepisy podustawowe albo zawarte w uchwałach organów korporacyjnych” (Wyrok SN z dnia 15 lipca 2010 r., SDI , 12/10, OSNSD 2010, poz. 76). W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazuje, że „dla przyjęcia odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata konieczne jest nie tylko określenie, w której z wymienionych postaci z art. 80 p.a. sąd dyscyplinarny upatruje podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego adwokata, ale nadto także wskazanie normy konkretyzującej (np. w wypadku postępowania sprzecznego z prawem - wskazania konkretnego przepisu prawa naruszonego przez adwokata, w wypadku drugiej z wyżej wymienionych podstaw - wskazania konkretnej zasady uregulowanej w Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, w wypadku zaś trzeciej z podstaw - wskazania konkretnego obowiązku, określonego bądź to w powoływanym Zbiorze zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, bądź to w innej wewnętrznej regulacji korporacyjnej, bądź też wynikającego z historycznie ukształtowanego zwyczaju, potwierdzonego jednolitą, konsekwentną linią orzecznictwa sądów dyscyplinarnych). Niemniej jednak to właśnie art. 80 prawa o adwokaturze jest ustawową podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokatów” (Wyrok SN z dnia 15 lipca 2010 r., SDI , 12/10, OSNSD 2010, poz. 76). Podobne stanowisko zostało zaprezentowane także w innych orzeczeniach Sądu Najwyższego (Patrz: Wyrok SN z dnia 29 października 2009 r., SDI 22/09, OSN-SD 2009, poz. 132; postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2016 r., SDI 60/16).

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej.
International Journal of Legal Studies, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

W tym miejscu należy zastanowić się nad statusem kodeksów etycznych, uchwalanych przez właściwe korporacje. Rozważania te zostaną poprzedzone wyjaśnieniem pojęcia etyka adwokacka, jako składowej pojęcia etyka prawnicza. E. Czarnecki podkreśla, że „etyka adwokacka to nic innego jak ukształtowany na przestrzeni lat komplet reguł, sformułowanych w postaci norm powinnościowego zachowania, w celu zapewnienia wysokiego standardu. Etyka to zatem normy prawne ustalające dopuszczalny i niedopuszczalny sposób postępowania w każdej sytuacji w danym środowisku zawodowym” (Czarnecki P., 2014, s. 98). W literaturze można znaleźć wiele różnych stanowisk dotyczących charakteru norm etycznych zawartych w kodeksach etycznych. Kodeksy etyczne ustanawiane są w drodze uchwał odpowiednich organów korporacyjnych na podstawie upoważnienia ustawowego. Stąd też traktowane są często jako akty prawa wewnętrznego w rozumieniu art. 93 Konstytucji RP (Czarnecki P., 2014, s. 98). Wysuwane są też poglądy, że stanowią one obszar tzw. prawa miękkiego (softlaw), rozumianego jako szczególny typ kontroli społecznej (Zob. Izdebski H., Skuczyński P., 2006, s. 59; Skuczyński P., 2010, s. 44-49).

Niezależnie od stanowisk dotyczących charakteru kodeksów etycznych, należy zgodzić się, że naruszenie zasad etyki może stanowić podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej. Jednakże normy zawarte w kodeksach etycznych nie mogą stanowić samodzielnej podstawy prawnej, lecz muszą być powiązane z konkretnym przepisem rangi ustawowej (w stosunku do adwokatów będzie to art. 80 u.p.o.a., zaś w przypadku radców prawnych art. 64 u.r.p.).

Normy etyczne zawarte w kodeksach etycznych mają bowiem na celu dookreślenie norm ustawowych. Jak podkreśla P. Czarnecki „ustawodawca ma obowiązek w przepisie rangi ustawowej wskazać zachowanie (np. w art. 80 poa), a jego dookreślenie może nastąpić w przepisach zarówno rangi ustawowej (np. w przepisach k.k., k.w., k.p.k. czy k.p.c.), jak też w przepisach ustanowionych przez odpowiednie organy samorządu zawodowego (np. w przepisach KEA)” (Czarnecki P., 2014, s. 100). Nie jest bowiem możliwe stworzenie pełnego katalogu przewinień dyscyplinarnych w przepisach rangi ustawowej. Dlatego też samorząd zawodowy (np. adwokacki, radców prawnych) w podejmowanych przez siebie, zgodnie z kompetencjami, uchwałach (m.in. w kodeksach etyki) konkretyzuje zachowania, które stanowią przewinienia dyscyplinarne polegające na zachowaniu sprzecznym z zasadami etyki sankcjonowane odpowiedzialnością dyscyplinarną.

Wnioski

Zawody radcy prawnego i adwokata odgrywają bardzo ważną rolę z punktu widzenia realizacji istotnych dla państwa i obywateli zadań. Niewątpliwie od osób wykonują-

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

cych te zawody wymaga się nie tylko przestrzegania norm prawnych, ale także zachowania wysokich standardów etycznych. Stąd też – w celu zapewnienia najwyższych standardów zawodowych omawianych zawodów zaufania publicznego – ustawodawca przewidział szereg różnorodnych instrumentów prawnych, które zabezpieczają prawidłowość realizacji adwokatów i radców prawnych ich obowiązków.

Jednym z tych instrumentów jest odpowiedzialność dyscyplinarna. Wśród przewinień dyscyplinarnych takich jak: postępowanie sprzeczne z prawem, naruszenie obowiązków zawodowych niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia ustawodawca wskazuje także jako delikt dyscyplinarny: postępowanie sprzeczne z zasadami etyki lub godnością zawodu. Oznacza to, że nieprzestrzeganie zasad etyki zawodowej, może być podstawą do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego wobec adwokata czy radcy prawnego. Przyjęcie takiego rozwiązania wydaje się być słuszne, gdyż od zawodów określanych jako zawody zaufania publicznego oczekuje się nie tylko profesjonalizmu, ale także nienagannej postawy etycznej.

Literatura przedmiotu:

1. CEGLARSKA-PILAT K., ZBROJEWSKA M., (2016). *Art. 80.* [w:] *Prawo o adwokaturze. Komentarz* [online]. Wolters Kluwer. Dostępny w Internecie: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587706729/504169> - dostęp 28.06.2018.
2. CZARNECKI P., (2014). *Kodeks etyki adwokackiej jako podstawa odpowiedzialności „Palestra”*, nr 9, http://palestra.pl/pdf_pliki/22_czarnecki_kodeks.pdf, data dostępu: 28.06.2018 r.
3. DUNIEWSKA Z., STAHL M., (2013). *Odpowiedzialność dyscyplinarna członków prawniczych samorządów zawodowych jako szczególna postać odpowiedzialności wewnętrznej administracyjnej* [w:] *Odpowiedzialność administracji i w administracji* [online], LEX, Dostępny w Internecie: <https://sip.lex.pl/#/monograph/369282905/229873> dostęp: 2018-06-17].
4. IZBEBSKI H., SKUCZYŃSKI P. (red.) (2006). *Etyka zawodów prawniczych. Etyka prawnicza*, Warszawa.
5. KOZIELEWICZ W., (2016). *Rozdział I Odpowiedzialność dyscyplinarna – uwagi ogólne* [w:] *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy* [online], Wolters Kluwer, dostępny w Internecie <https://sip.lex.pl/#/monograph/369376754/4>; [dostęp: 2018-06-17].
6. KULESZA M., (2002). *Pojęcie zawodu zaufania publicznego* [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny - korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu: materiały z konferencji zorganizowanej przez Komisję Polityki Społecz-*

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 / Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej. *International Journal of Legal Studies*, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)

- nej i Zdrowia Senatu RP przy współudziale Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pod patronatem Marszałka Senatu RP Longina Pastusiaka, dnia 8 kwietnia 2002 r., Warszawa.
7. MAZUR Ł., Zawody zaufania publicznego, http://e-podatnik.pl/artukul/fiskus/12584/Zawody_zaufania_publicznego.html - dostęp 4.05.2018 r.
 8. SKUCZYŃSKI P., (2010). *Status etyki prawniczej*, LexisNexis.
 9. ŚRODA M., (1995). *Etyka zawodowa*, „Wiedza i Życie” nr 12.
 10. URA E., (2004). *Prawo urzędnicze*, LexisNexis, Warszawa.

Źródła prawa:

11. Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001 r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48.
12. Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001r., K 22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48.
13. Wyrok SN z dnia 15 lipca 2010 r., SDI 12/10, OSNSD 2010, poz. 76.
14. Wyrok SN z dnia 29 października 2009 r., SDI 22/09, OSN-SD 2009, poz. 132.
15. Postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2016 r., SDI 60/16.

ISSN 2543-7097 / E-ISSN 2544-9478

© 2018 /Published by: Międzynarodowy Instytut Innowacji Nauka-Edukacja-Rozwój w Warszawie, Polska

 This is an open access article under the CC BY-NC license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

Chochowska A. (2018). Odpowiedzialność adwokata i radcy prawnego za naruszenie zasad etyki zawodowej.
International Journal of Legal Studies, 2(4)2018: 67-76.

[DOI 10.5604/01.3001.0013.0003](https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.0003)